

ENSIASKELMIA AMMATILLISEEN KOULUTUKSEEN

**Koulutuskokeilutehtävät opiskelijoiden valmiuksien
arvioinnissa valmentavassa ja kuntouttavassa
opetuksessa**

Marraskuu 2006

Eila Paakkinen

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Tekijä(t) Paakkinen Eila	Julkaisun laji Kehittämishankeraportti	
	Sivumäärä 24	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen _____ saakka	
Työn nimi Ensiaskelmia ammatilliseen koulutukseen. Koulutuskokeilutehtävät opiskelijoiden valmiuksien arvioinnissa valmentavassa ja kuntouttavassa opetuksessa.		
Koulutusohjelma Jyväskylän ammattikorkeakoulu Ammatillinen opettajakorkeakoulu, opinto-ohjaajakoulutus		
Työn ohjaaja(t) Virtanen Riitta		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä Kehittämishankkeeni tavoitteena oli selvittää koulutuskokeilutehtävien soveltuvuutta tulevien opiskelijoiden pyrkiessä valmentavaan koulutukseen. Tutkimusongelmana oli saada selville, että miten koulutuskokeilutehtävät palvelevat opiskelijaa ja henkilökuntaa ja antavatko tehtävät riittävästi tietoa opiskelijan tiedollisista valmiuksista. Opettajien palautteiden mukaan tehtävät olivat hyödyllisiä, ja ne antoivat arvokasta tietoa tulevasta opiskelijasta. Koulutuskokeilutehtävien tekemiseen osallistui 17 opiskelijaa, jotka olivat peruskoulunsa päättäviä. Kokeilusta saatiin tulokset kahdesta Keskuspuiston ammattiopiston toimipisteestä. Otos oli pieni, 17 opiskelijaa, mutta tämä antoi jonkinlaisen kuvan tehtävien soveltuvuudesta. Koulutuskokeilutehtäviä oli kuusi kappaletta. Tehtävien tavoitteena oli saada selville, että kumpaan koulutusryhmään opiskelija kuuluu, Ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaan- vai Työhön ja itsenäiseen elämään valmentavaan koulutukseen. Tehtävät on tarkoitettu myös arvioinnin apuvälineeksi, jotta opettajien on helpompi tehdä valintapäätöksiä. Tehtävät olivat matematiikan äidinkielen ja hahmottamisen tehtäviä. Tehtävien avulla ilmeni opiskelijoiden erilaiset oppimisvaikeudet matematiikassa, luku- ja kirjoitusvaikeudet, sekä hahmottamisen vaikeus. Näitä asioita juuri haettiin, kun haluttiin selvittää opiskelijan tiedollisia valmiuksia selviytyä ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavan koulutuksen jälkeen. Yhteistyö olisi myös tärkeää eri opettajien välillä, koska koulutuskokeilija saattaa olla kokeilupäiviensä aikana eri opettajilla, olisi tärkeä tietää, miten opiskelijalla on sujunut kokeilu muiden opettajien kanssa. Tehtävien antoon ja ohjaukseen olisi myös pitänyt kiinnittää enemmän huomiota. Koulutuskokeilutehtävien tekeminen kuitenkin kannatti, koska niistä sai arvokasta tietoa opiskelijasta kun oppilaitokseemme pyrkii opiskelijoita valmentavaan koulutukseen. Kokeilutehtäviä on tarkoitus jatkaa, kun seuraavat koulutuskokeiluajankohdat ovat ensi vuoden alussa oppilaitoksesamme		
Avainsanat (asiasanat) Koulutuskokeilu, ohjaus, valmentava koulutus		
Muut tiedot Liitteet koulutuskokeilutehtävistä		

Author(s) Paakkinen Eila	Type of Publication Development project report	
	Pages 24	Language English
	Confidential ☐ Until _____	
Title First Steps Towards Vocational Education. Vocational Orientation Period as a Means of Assessing the Capacity of a student in Pre-Vocational Training		
Degree Programme Jyväskylä University of Applied Sciences, Teacher Education College. Vocational Study Counsellor Education		
Tutor(s) Virtanen Riitta		
Assigned by		
Abstract <p>My development project concerns the functionality of preparatory training as well as tasks to a certain object, when the coming students are aiming to the elementary schooling system. 17 applicants were taking part to the trial system of schooling from two Keskuspuisto's Vocational working centres: Tenhola and Paraisten roads preparatory training called (AVA). The quantity of applicants was small, but it gave some guidelines of functionality of the tasks. We were also testing students whether we did not know yet if they are AVA – or TYVA students. Training tasks were six, where we wanted to know the students different vocational readiness.</p> <p>Co-operation is very important between (variations) teachers, because the applicant may be during their trial days under the guidance with various teachers. So it is very important. To give the tasks and guidance should be paid more attention. The preparatory training was worth doing, because we got more valuable knowledge when the applicants are trying to start their studies in the preparatory schooling. It is our purpose to continue trial duties, who following trial schooling periods are early next year in our school.</p> <p>The goal of the tasks was to find out whether the applicants had enough readiness if they are capable for Ava- or Tyva training. Helsinki's and surrounding areas students from basic schools were in training Keskuspuisto's preparatory studielines were studying the next year in basic school system. The students were feeling tasks as well as Ok. Allthough some applicants were feeling the tasks difficult. The teachers whom were trying the tasks gave positive attitude.</p> <p>While the applicants were doing the tasks different difficulties in mathematics, reading- and writing problems as well as shaping were found out. Though this we were aiming to reach when it was wanted to find out this readiness for Ava- or Tyva schooling.</p> <p>The problem for the research were to find out how the schooling tasks are serving the student and personel and whether the tasks are giving enough information the readiness of applicants basic readiness. According the to feed-back of the teachers the tasks were usefull and the gave guidelines about the becoming applicant.</p>		
Keywords Occupational, guidance, preparatory training		
Miscellaneous Appendices: occupational orientation exercises		

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	2
2	AMMATILLISEEN PERUSKOULUTUKSEEN VALMENTAVA JA KUNTOUTTAVA OPETUS JA OHJAUS	3
2.1	Mikä on AVA –koulutus?	3
2.1.1	Koulutuksen tavoitteet ja sisällöt.....	3
2.1.2	Toiminnan painopisteet.....	5
2.2	Mikä on TYVA-koulutus?	6
3	ENSIASKELMIA AMMATILLISEEN KOULUTUKSEEN	8
4	TUTKIMUSONGELMAT	9
5	KOULUTUSKOKEILUTEHTÄVÄT.....	9
5.1	Kohdejoukko	9
5.2	Tehtävien esittely.....	10
5.3	Palaute opettajilta	11
5.4	Miten opiskelijat selviytyivät tehtävistä	12
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	13
7	POHDINTA	14
	LÄHTEET.....	17
	LIITTEET.....	18
	Liite 1. Koulutuskokeilutehtävät.....	18

1 JOHDANTO

Työskentelen Invalidisäätiö Ortonin ylläpitämässä Keskuspuiston ammattiopistossa Helsingissä Paraistentien toimipaikassa, jossa on kolme valmentavan opetuksen ja ohjauksen ryhmää: ammattiopintoihin valmentava koulutus (AVA), työhön ja itsenäiseen valmentava koulutus (TYVA) ja palvelualoille valmentava koulutus (PALVELU TYVA).

Keskuspuistoon tulevat koulutuskokeilijat ovat taustaltaan hyvinkin erilaisia, ja he tulevat pääsääntöisesti lähiympäristön alueen erityiskouluista tai peruskoulujen erityisluokilta. Opiskelijoilla on oppimisen vaikeuksia johtuen mm. kehityksen viivästymisestä tai heidän puheen- ja kielenkehityksen häiriöistään. Opintojen riittävä ohjaus on erittäin tärkeää heidän kohdallaan etenkin, koska on kyseessä erityistä tukea tarvitset opiskelijat.

Yksi väylä valmentavaan koulutukseen on tulla koulutuskokeilujen kautta. Koulutuskokeilulla on tarkoitus selvittää opiskelijan tiedollisia taitoja opinnoissa selviytymisen kannalta. Valmentava koulutus on siis välivaihe, kun opiskelija hakee jatkopaikkaa ammatilliseen perustutkintokoulutukseen. Koulutuskokeilu antaa myös selkeyttä haettavaan koulutukseen eli nuori saa käsityksen, mitä valmentava koulutus on, sekä selvittää nuoren ajattelua tulevasta opiskelusta.

Työni tarkoituksena on tutkia ja selvittää, miten koulutuskokeilu palvelee opiskelijaa ja riittääkö opiskelijalla resurssit AVA- vai TYVA-koulutukseen, sekä miten opiskelijoiden tekemät tehtävät antavat informaatiota oppilaitoksemme henkilökunnalle. Tarkoituksena on luoda tukivälineitä nuorille ja oppilaitoksen henkilökunnalle, koska on hankala ottaa vastaan opiskelija ilman, että hänen tiedollisista valmiuksista tiedettäisiin mitään. Tätä varten on tarkoitus suunnitella lomakkeisto edellä mainittuja tarpeita varten ja testata tehtävien käyttökelpoisuutta. Tämänhetkinen tilanne on se, koulutuskokeilijoille on monenlaisia tehtäviä, mutta niissä ei ole yhteneväisyyttä. Lomakkeiston ideana on minimoida opettajien työn kuormittavuutta, ja siten saada myös selkeyttä, tulevista opiskelijoista ja heidän tarpeistaan.

2 AMMATILLISEEN PERUSKOULUTUKSEEN VALMENTAVA JA KUNTOUTTAVA OPETUS JA OHJAUS

2.1 Mikä on AVA –koulutus?

Ava-koulutus on Ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaa ja kuntouttavaa opetusta ja ohjausta (Valmentava 1). Koulutuksen tavoitteena on antaa opiskelijalle sellaisia valmiuksia, että hän kykenee koulutuksen jälkeen osallistumaan edellytystensä mukaisesti ammatilliseen peruskoulutukseen tai hankkimaan ammatillisen uudelleen koulutuksen. Koulutuksen laajuus on 20 – 40 opintoviikkoa, erityisten syiden perusteella 80 opintoviikkoa (Määräys 42/011/ 2000, 8.)

2.1.1 Koulutuksen tavoitteet ja sisällöt

Opetuksen ja ohjauksen tavoitteena on kehittää päivittäisessä elämässä tarvittavia valmiuksia ja elämänhallinnan taitoja. Opiskeluvalmiuksia kehitetään kertaamalla ja syventämällä aiemmissa opinnoissa hankittuja tietoja, taitoja ja opiskelutekniikkaa. Tavoitteena on itsenäisen tavoitteellisen tiedonhankinnan ja opiskelutekniikan oppiminen kunkin opiskelijan kohdalla siten, että löytyisi paras tapa työskennellä. Valmentavan ja kuntouttavan opetuksen ja ohjauksen tavoitteena on tukea sijoittumista jatko-opintoihin tai saada opiskelijat sijoittumaan työelämään. Kuntoutukseen kuuluu HOJKS (Henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma). HOJKS:issa määritellään seuraavat asiat: tutkinto tai koulutus, jota opiskelija suorittaa, opetussuunnitelman perusteet, miten laaja tutkinto tai koulutus on, mitä opetus sisältää (lähtötaso, tavoitteet ja opetusmenetelmät), erityisopetuksen peruste, erityiset opetuksen ja opiskelijahuollon palvelut, korvattavat opinnot tai työelämän kokemukset sekä vapautukset (Keskuspuiston ammattiopiston selkokielineen opetussuunnitelma, 2003, 23). Valmentavassa koulutuksessa opiskellaan seuraavia asioita, joiden tarkoituksena on vahvistaa opiskelijan elämänhallinnan taitoja:

- opiskeluvalmiuksia ja vuorovaikutustaitoja
- ylläpitämällä opiskelijan aiempia tietoja ja taitoja sekä antamalla uusia tiedollisia ja taidollisia valmiuksia
- antamalla sellaisia valmiuksia, että opiskelija kykenee mahdollisimman itsenäisesti ottamaan vastuun omasta elämästään kykyjensä mukaisesti
- valmentamalla opiskelijaa uusiin elämäntilanteisiin
- selkiyttämällä tulevaisuuden suunnitelmia (www.keskuspuisto.net)

Koulutuksen tulee tukea opiskelijan myönteistä kehitystä ja vahvistaa hänen itsetuntoaan ja elämäntaitoaan. Tavoitteena on, että opiskelijan itseluottamus kasvaa ja aloitekyky lisääntyy niin, että hän kykenee itsenäisesti tai opastetusti tekemään päätöksiä opiskeluaan ja elämäänsä koskevilla valinnoilla. (Opetushallitus, Määräys 42/011/2000, 7.)

Ammatillisen peruskoulutuksen yhteydessä vammaisille opiskelijoille järjestetään valmentavaa ja kuntouttavaa opetusta ja ohjausta. Sen tehtävänä on antaa vammaisuuden, sairauden, kehityksessä viivästyksen, tunne-elämän häiriön tai muun syyn vuoksi erityistukea tarvitseville opiskelijoille ammatilliseen koulutukseen, työhön sijoittumiseen ja oman elämän hallintaan. Koulutuksen tavoitteena on, että opiskelijalla on koulutuksen päätyttyä mahdollisimman hyvät valmiudet itsenäiseen elämään koulutukseen ja tai työhön (Opetushallitus, Määräys 42/011/2000,7.)

Ammatilliseen peruskoulutukseen valmentava opetus ja ohjaus koostuu seuraavista opintokokonaisuuksista. Kunkin opintokokonaisuuden laajuus päätetään yksilöllisesti ja joustavasti opiskelijan tavoitteista lähtien (HOJKS).

Valmentava I:ssä opiskellaan seuraavia aineita:

- Äidinkieli ja viestintä
- Toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet
- Matematiikka
- Tietotekniikka
- Liikunta ja terveystieto
- Toiminnalliset perusvalmiudet ja elämäntaito
- Opiskelu ja työelämävalmiudet
- Ammatillisen koulutuksen ja työelämän tuntemus
- Vapaasti valittavat opinnot (Opetushallitus, Määräys 42/011/2000, 7, 9)

2.1.2 Toiminnan painopisteet

Valmentavan ja kuntouttavan koulutuksessa opetuksessa opiskelijan toiminta pyritään toteuttamaan siten, että jokaisen opiskelijan erityislahjakkuus ja –taipumukset saavat positiivista vahvistusta, ja että kaikkiin kehityshäiriöihin, kehityksen viivästymiin, oppimisvaikeuksiin ja muihin vaikeuksiin kiinnitetään riittävästi ja tarkoituksenmukaisesti huomiota. Jokapäiväisten toimintojen edistämässä kiinnitetään huomiota itsenäistymiseen ruokailussa, pukeutumisessa, siisteydessä, omien tavaroiden huolehtimisessa sekä terveydellisten näkökohtien huomioimisessa. Toiminnan jatkuvuudella ja säännöllisyydellä pyritään auttamaan opiskelijaa omaksumaan määrätty päivärytmi.

Funktionaalissa eli toiminnallisessa lähestymistavassa etsitään opetustavoitteita siitä elinympäristöstä jossa eletään. Funktionaalisen opetuksen perusteissa puhutaan oppimisympäristön merkityksestä. Opiskelijat tulee nähdä kokonaisina, opetussuunnitelman tulee hyväksyä opiskelijan kykyä rakentaa omaa toimintaa ja kehittää omaa oppimistaan toiminnallisten perustavoitteiden mukaisesti (Ikonen, 1999, 172).

Funktionaalissa opetuksessa tämänhetkisten ympäristöjen ja niihin liittyvien vaatimusten ja odotusten lisäksi opiskelijaa valmistetaan kohtaamaan tulevaisuuden haasteet. Näin ollen toiminnallinen lähestymistapa luo perinteistä tapaa selkeämmän ympäristön osaksi arviointia, mutta toisaalta elinympäristö saattaa vaikuttaa opiskelijan oppimiseen tai rajoittaa hänen mahdollisuuksiaan oppia itsenäisen elämisen taitoja (Ikonen, 1999,174).

Valmentavassa ja kuntouttavassa koulutuksessa on tärkeää huomioida opiskelijan toiminnalliset opetustavoitteet: mitä enemmän opiskelijalla on oppimisvaikeuksia, sitä tärkeämpää on varmistaa, että hän oppii taitoja, jotka ovat tarpeellisia ja heti käytettävissä. Toiminnallisten taitojen opettamisella vältetään opetuksen pirstoutuminen irrallisten taitojen opetteluksi. Funktionaalinen arviointi tuo oppimisen luonnollisiin tilanteisiin keinotekoisien oppimistilanteiden sijaan: oppimismotivaatio lisääntyy, kun opituista asioista on heti hyötyä. Opetuksessa taitojen yleistymisen ei tuota ongelmia, koska asiat opetellaan niiden oikeissa ja luonnollisissa yhteyksissä, eikä taitojen soveltaminen jää yksin opiskelijan oman toiminnan varaan.

Kuntoutukseen kuuluu HOJKS (Henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma) HOJK:issa määritellään seuraavat asiat: tutkinto tai koulutus, jota opiskelija suorittaa, opetussuunnitelman perusteet, miten laaja tutkinto tai koulutus on, mitä opetus sisältää (lähtötaso, tavoitteet ja opetusmenetelmät), erityisopetuksen peruste, erityiset opetuksen ja opiskelijahuollon palvelut, korvattavat opinnot tai työelämän kokemukset sekä vapautukset (Keskuspuiston ammattiopiston selkokielineen opetussuunnitelma, 2003, 23)

Toiminta ja kuntoutussuunnitelman lähtökohtana on: opiskelijan valmiuksissa, käyttäytymisessä ja suorituksessa ilmenevät vaikeudet. Kuntoutus tarkoittaa toimintaa, jonka avulla henkilö saavuttaa paremman fyysisen toimintakyvyn, sosiaalisen kelpoisuuden sekä henkilökohtaisen tyytyväisyyden. Kuntoutuksen suunnitteluun osallistuu moniammatillinen kuntoutustyöryhmä, johon kuuluvat: lääkäri, psykologi, sosiaalityöntekijä, sekä opiskelija ja hänen huoltajansa. Kuntoutuksen suunnittelussa mukana ovat myös terveydenhoitaja ja fysioterapeutti. Kuntoutussuunnitelma perustuu monialaiseen arviointiin ja kuntoutukseen. Arvioinnin perusteena ovat psyykkiset ja sosiaaliset tekijät, vammojen tai oppimisvaikeuksien laatu sekä asiakkaan ikä. Kuntoutuksen seurannan tavoitteena on vaikuttaa oppimisvaikeuksia aiheuttaviin tekijöihin, edistää opiskelijan terveyttä ja toimintakykyä sekä lisätä ympäristön kykyä tukea häntä (Raudasoja, 2004, 28-30).

Valmentavan koulutuksen kuntoutuksessa eräänä keskeisenä tavoitteena tiedollisten valmiuksien lisäksi on valmistaa häntä arkielämän taitoihin, kuten: kaupassa asiointi, rahan käytön opettelu, virastoissa asiointi, asumisvalmennus ja kaikki mitä liittyy ihmisen arkipäiväisiin toimintoihin. Kuntoutuksen tärkeimpänä lähtökohtana on opiskelijalle laadittava HOJKS. HOJKS-kokoukset pidetään kaksi kertaa vuodessa, syksyllä ja keväällä. Kokouksissa on mukana opiskelija, ryhmän vastaava opettaja, hänen vanhempansa sekä kuntoutussuunnitelman laatimisen kannalta tarvittavaa muuta verkostoa, kuten: sosiaalityöntekijä, psykologi, terveydenhoitaja, opinto-ohjaaja jne. HOJKS:issa seurataan suunnitelman toteutumista ja opiskelijan edistymistä hänen opinnoissaan.

2.2 Mikä on TYVA-koulutus?

TYVA koulutus on Työhön ja itsenäiseen elämään valmentava ja kuntouttavaa opetusta ja ohjausta. Työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan ja kuntouttavan opetuksen ja ohjaus laajuus on 40 – 120 opintoviikkoa. Työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutuksen opintokokonaisuuksien laajuus päätetään yksilöllisesti ja joustavasti opiskelijan edellytyksistä ja tavoitteista lähtien (HOJKS).(Määräys 42/011/2000. Opetushallitus, 2000, 9.)

Koulutuksen tavoitteena on, että opiskelija saa mahdollisimman todenmukaisen kuvan työelämästä, erilaisista ammateista ja koulutuksen vaihtoehtoista, joiden pohjalta hän pystyy arvioimaan omia tavoitteitaan ja mahdollisuuksiaan. Valmentava I:n ja Valmentava II:n opetussuunnitelmat poikkeavat toisistaan siinä, että Valmentava II:N koulutuksen aikana haetaan opiskelijalle sopivaa työpaikkaa, joka voi olla avotyö, tuettu työ tai työ- ja toimintakeskuksen tarjoamat työskentelymahdollisuudet.

Mitä Valmentava II:ssa opiskellaan:

- Tiedolliset valmiudet (äidinkieli ja viestintä, matematiikka ja tietotekniikka)
- Yhteiskuntavalmiudet
- Työtaidot ja ammattiopinnot
- Vuorovaikutustaidot
- Toiminnalliset perusvalmiudet ja elämäntaitojen hallinta
- Motoriset taidot
- Päivittäistoiminnot ja asumisvalmennus
- Vapaa-ajan taidot
- Elämäntaitojen hallinta
- Vapaasti valittavat opinnot (Määräys 42/011/2000, Opetushallitus, 2000,15).

3 ENSIASKELMIA AMMATILLISEEN KOULUTUKSEEN

Koulutuskokeilun tarkoituksena on, että opiskelija saa mahdollisuuden tutustua ja työskennellä alalla tai aloilla, jotka häntä kiinnostavat. Samalla hän saa käytännön kokemuksia alalla opiskelusta ja alan työtehtävistä. Opiskelijan soveltuvuutta ja ohjauksen tarvetta määritellään tutustumisjakson tai koulutuskokeilun aikana tehtyjen havaintojen ja arviointien sekä asiantuntijoiden, kuten lääkärin, psykologin, kuntouttavan tahon lausuntojen ja läheisten antaman kirjallisen informaation perusteella. Koulutuskokeilusta tehdään kirjallinen arviointi tai raportti. Hakijaa saatetaan myös haastatella. Opiskelijahuollon henkilöstö, opiskelijavalintatiimi ja usein myös kouluttajat vaikuttavat lopulliseen valintaan. Päätettäessä, sijoittuuko opiskelija Valmentava I:n vai Valmentava II:n opetukseen ja ohjaukseen, hyödynnetään edellä mainittujen lisäksi opiskelijan aikaisempia koulutodistuksia ja mahdollisesti HOJKS (Hirvonen, Pelkonen & Uitto 2004 23).

Koulutuskokeilun aikana selvitetään ja varmistetaan opiskelijan soveltuvuus Avalle tai Tyvalle. Psykologi haastattelee opiskelijan ja tekee tarvittaessa soveltuvuustutkimuksia. Opettaja arvioi opiskelijan suoriutumisen tasoa ammattialalle tyypillisten tehtävien perusteella. suoritettujen haastattelujen, tehtävien ja tutkimusten tulosten perusteella psykologi laatii lausunnon koulutuskokeilusta. Kokeilu voi kestää kahdesta päivästä kahteen viikkoon. Kokeilun pituus määritellään aina yksilöllisesti. Lähetteen koulutuskokeiluun voi saada Kelasta, työvoimatoimistosta tai vakuutusyhtiöstä (www.keskuspuisto.net).

Koulutuskokeiluun tulevat opiskelijat ovat hyvin epävarmoja tullessaan uuteen ympäristöön. Ohjauksen merkitys korostuu koulutuskokeilussa, koska kokeilijalla on uusi oppimisympäristö ja uudet luokkatoverit, joihin kokeilijan pitäisi myös uskaltaa tutustua. Ryhmänohjaajan merkitys on siinä tilanteessa erittäin merkittävä, miten hän esittelee kokeiluun tulevan opiskelijan. Tärkeää on kertoa omalle ryhmälle, että kokeilija tulossa ja miksi hän tulee. Alkuesittely ryhmälle omalle ryhmälle on tärkeää, jotta voidaan ensin tutustua toisiin opiskelijoihin. Kokeilijalle annetaan oma rauhallinen tila tehtävien tekoa varten. Muulle ryhmälle annetaan kirjallisia oppimistehtäviä, jotta voidaan seurata kokeilijan työskentelyä ja ohjeistaa häntä tarvittaessa. Koulutuskokeilijalle annetaan itsearviointilomake, jossa hän voi arvioida omaa itseään ja sen jälkeen asiasta keskustellaan hänen kanssaan. Kokeilijan kanssa käydään lopuksi henkilökohtainen keskustelu

hänen tulevaisuuden haaveistaan ja mitkä olisivat hänen realistiset opintoalansa, jolle hän voisi hakeutua. Kerrotaan myös, miten oppilaitokseen hakeudutaan, mitä hakemusasiakirjoja tarvitaan, ja miten hakuprosessi etenee. Lopuksi on tärkeää antaa kokeilijalle myönteistä palautetta.

4 TUTKIMUSONGELMAT

Tutkimusongelmana on saada selville, että miten koulutuskokeilutehtävät palvelevat opiskelijaa, ja riittävätkö opiskelijan tiedolliset valmiudet AVA- vai TYVA-koulukseen, sekä miten opiskelijoiden tekemät tehtävät antavat informaatiota oppilaitoksemme henkilökunnalle

5 KOULUTUSKOKEILUTEHTÄVÄT

5.1 Kohdejoukko

Kohdejoukkona hankkeessa on Helsingin ja lähialueen peruskoulujen erityisluokkien opiskelijoita, jotka ovat viimeistä lukuvuottaan peruskoulussa, ja jotka tarvitsevat erityistä tukea ja ohjausta opinnoissaan. Koulutuskokeilutehtävillä tavoitellaan tietoa opiskelijoiden tiedollisia valmiuksia, ja onko heillä valmiuksia jatkaa ammatilliseen perustutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen jälkeen. Tavoitteena on tehtävien avulla selvittää heidän tietojaan ja taitojaan selviytyä opiskelussa. Onko heillä mahdollisesti lukivaikeuksia (äidinkielen tehtävät) Miten he ymmärtävät annettuja ohjeita. Minkälaiset matematiikan taidot heillä on, ja miten he hahmottavat annetut tehtävät. Tehtävien tavoitteena on selvittää myös käsitystä opiskelijan käsitystä omasta itsestään. Tehtävien muistamista testataan ohjeiden annon jälkeen. Monella kokeiluun tulevalla opiskelijalla on heikko lähimuisti.

Olen tehnyt ns. koulutuskokeilupaketin, jonka olen toimittanut oppilaitokseni seuraaviin toimipisteisiin, jossa on nuorten AVA-koulutusta. Aineisto kerätään seuraavista toimipisteistä:

- Paraistentien AVA-koulutus
- Tenholantien AVA-koulutukset
- Keravan toimipisteen AVA-koulutus
- Lohjan toimipisteen AVA-koulutus

Kokeilutehtävät toteutetaan (liite1) edellä mainituissa toimipisteissä, joissa ryhmien vastaavat antavat kirjalliset tehtävät sinne tuleville koulutuskokeilijoille, joiden tarkoituksena on hakeutua AVA-koulutukseen. Otoksen määrä on melkoisen pieni, mutta se antaa jonkinlaisen kuvan kokeilijoiden edellytyksistä hakeutua ammatilliseen perustutkintokoulutukseen. Jokaisessa toimipisteessä toteutetaan samat tehtävät. Ensimmäisenä kokeilupäivänä koulutuskokeilija tutustutetaan muuhun ryhmään, tällä selvitetään ryhmäytymisen taitoja. Tehtävät kokeilijalle annetaan tehtäväksi siten, että hän saa oman rauhallisen tilan tehdä tehtäviä. Kokeilutehtävät selvitetään hänelle ensin seikkaperäisesti ja sen jälkeen koulutuskokeilija toimii muun ryhmän mukana. Koulutuskokeilun lopussa keskustellaan opiskelijan kanssa hänen tulevaisuuden haaveistaan, mikä ammatti häntä kiinnostaa. Koulutuskokeilijalle suositellaan, että minkälaiset valmiudet hänellä voisi olla AVA-opiskelijana tai TYVA-opiskelijana. Kerään palautteen lähettämistäni tehtävistä sähköpostitse eri toimipisteistä toukokuun loppuun mennessä. Palautteen perusteella teen yhteenvedon tehtävieni onnistumisesta.

5.2 Tehtävien esittely

Ideoita koulutuskokeilun tehtävien laatimiseen sain keskusteltuani oppilaitokseni valmentavan koulutuksen eri opettajien kanssa. He painottivat keskustelussa, että pitäisi olla tehtäviä, joissa saataisiin helposti selville opiskelijan matematiikan- ja äidinkielen taitoja. Aineistoa keräsin tutustumalla erilaisiin sarjakuvalehtiin (tehtävä, jossa piti laittaa puhekupliin tarina). Äidinkielen yhdistelytehtäviä olen käyttänyt oppitunneillani, opettaessani ryhmälleni äidinkieltä. Matematiikan kikkatehtäviä olen teettänyt myös tunneillani. Oman itsen ja tulevaisuuden ajattelutehtäviä on teetetty oppilaitoksessani eri versiona, sain siitä tehtävästä opettajilta ”vinkkiä”. Ihmisen kuvan piirtämiseen sain idean, kun olin Erityiskasvatuksen päivillä Jyväskylässä v. 2001.

Olen laatinut tehtäväsarjan koulutuskokeilua varten. Tehtäviä on yhteensä kuusi, joiden perusteella pyritään tekemään arvioita kokeilijan tiedollisista valmiuksista. Tehtävät ovat seuraavanlaiset:

- Piirrä kuva ihmisestä. Tehtävässä selvitetään sitä, minkälainen käsitys kokeilijalla on ihmisestä ja samalla nähdään käden taitoja.
- Matematiikan kikkatehtävä. Tehtäviä on kuusi kappaletta, jotka on piirretty ympyröihin. Ympyrän sisällä on ylimmäisenä numero, jonka perusteella haetaan lukuja, joista haetaan samaa lukua kuin ylinnä oleva. Tehtävässä mitataan samalla myös hahmottamista.

- Äidinkielen yhdistelytehtävä. Tehtävässä pitää etsiä asiayhteys, esimerkiksi jyrsiikö koira herkullista luuta vai juustoa. Tehtävässä mitataan hahmottamista ja oikeiden asiayhteyksien oivaltamista.
- Keksi seuraaville jutuille jatkoa. Tehtävässä on annettu virkkeen alkuosa, jota pitää jatkaa. Tehtävässä mitataan kokeilijan loogista ajattelukykyä, miten jokin asia etenee.
- Keksi tarina. Tehtävässä pitää kirjoittaa juttu lyhyesti neljään ”puhekuplaan” mitä mieleen tulee. Kuvassa on mies tiehaarassa, jossa on tienviittoa. Tehtävässä mitataan kokeilijan mielikuvitusta.
- Mieti omaa tulevaisuuttasi ja itseäsi. Kirjoita mieleen tulevia ajatuksia. Tehtävässä pohdiskellaan mm. omaa luonnetta, vahvuuksia, heikkouksia, periaatteita, halua kehittää itseään, mitä haluaa elämältä, mielipuuhat, harrastukset, kyvyt, kiinnostukset ja työssä vaadittavat ominaisuudet. Tehtävässä selvitetään kokeilijan kykyä kertoa omasta itsestään sekä mitä haluaa tulevaisuudeltaan.

5.3 Palaute opettajilta

Palautteet sain kahdesta oppilaitokseni toimipisteestä sähköpostin kautta, sekä keskustelin kahden opettajan kanssa heidän kokemuksistaan, miten koulutuskokeilutehtävien teko oli sujunut opiskelijoilta, ja myös sitä, mitä opettajat pitivät itse tehtävistä. Palautteet sain Paraistentien ja Tenholantien Ava-koulutuksen opettajilta. Eräs opettaja kertoi, ”että kyllä niistä on ollut hyötyä, ja niitä on voinut käyttää muiden kirjallisten tehtävien lisäksi. Tekstintuottamistehtävät sopivat varsin monille. Matikassa olisi ehkä hyvä olla lisää jotain peruslaskutasoja, kun nyt käytössä tähän asti olleet Makeko-tehtävät ovat joskus olleet ajan puutteen vuoksi liian laajoja. Tehtävät sopivat aivan hyvin lyhyeenkin tutustumisjaksoon pika-analyysiksi opiskelijan valmiuksista”. Keravan toimipisteestä sain sähköpostilla tiedoksi, että tehtäviä on kokeiltu ja että ne ovat käyttökelpoisia. Tehtävistä sain myös palautetta opettajilta, että he saivat hyvin paljon tietoa tehtävien avulla opiskelijoiden erilaisista oppimisvaikeuksista, kuten matematiikassa, luku- ja kirjoitusvaikeuksista ja hahmottamisen vaikeuksista. Näitä tietoja haluttiinkin saada, koska juuri edellä mainittuja asioita haettiin tehtävien avulla.

Tehtävien ohjauksen merkityksen opettajat totesivat tärkeäksi. Joitakin opiskelijoita oli jouduttu myös erityisesti ohjaamaan useaan kertaan, ennen kuin tehtävien tekeminen onnistui. Tämä asia ilmeni myös selvityksessä vammaisten opiskelijoiden valmentavassa ja kuntouttavassa opetuksesta ja ohjauksesta kevätkaudella 2003. Selvityksessä korostettiin, että yksi henkilöstön

koulutustarpeista oli saada lisätietoa ohjaamiseen ja yleisesti nuorten kohtaamiseen liittyvää tietoa (Päivänsalo & Miettinen 2003.)

5.4 Miten opiskelijat selviytyivät tehtävistä

Kokeilutehtäviä sain tarkasteltavaksi 17 kpl. Määrältään se on vähäinen, mutta se antaa jonkinlaisen kuvan tehtävieni käyttökelpoisuudesta. Tehtäviä oli kuusi kappaletta. Selvitän seuraavassa, mitä suorituksista ilmeni.

- Piirrä kuva ihmisestä. Kaikki kokeilijat ovat innostuneesti piirtäneet kuvan, ja se on ollut heistä mukavaa. Joillakin kokeilijoilla on ollut erittäin hyvät käden taidot. Se antaa kuvan kädellä tekemisen taitoihin.
- Matematiikan kikkatehtävä. Tehtäviä on kuusi kappaletta, jotka on piirretty ympyröihin. Ympyrän sisällä on ylimmäisenä numero, jonka perusteella haetaan lukuja, joista haetaan samaa lukua kuin ylinnä oleva. Suurin osa kokeilijoista oli oivaltanut tehtävän, mutta osalla tehtävä tuotti erittäin suuria vaikeuksia. Hahmottamisvaikeudet oli suurin syy. Lukuja alettiin laskemaan yhteen, vaikka olisi pitänyt etsiä ympyrästä samoja lukuja. Tämä tehtävä vaatii joidenkin kokeilijoiden osalta erittäin paljon ohjausta, jotta kokeilija olisi edennyt tehtävässä.
- Äidinkielen yhdistelytehtävä. Tehtävässä pitää etsiä asiayhteys. Tehtävä oli mielekäs, ja se sujui kaikilla kokeilijoilla hyvin.
- Keksi seuraaville jutuille jatkoa. Tämäkin tehtävä koettiin mielekkääksi ja se onnistui jokaiselta kokeilijalta.
- Keksi tarina Tehtävässä pitää kirjoittaa juttu lyhyesti neljään ”puhekuplaan” mitä mieleen tulee. Kuvassa on mies, jossa on tienviittoa. Tehtävästä selviydyttiin yleensä ottaen hyvin, mutta sitten oli muutama kokeilija, joka ei kyennyt keksimään lainkaan tarinaa.
- Mieti omaa tulevaisuuttasi ja itseäsi. Kirjoita ylös mieleen tulevia ajatuksia. Koulutuskokeilijat ovat tässä tehtävässä jakaantuneet kahtia. Jotkut ovat osanneet kertoa itsestään, ja mitä elämältään haluavat hyvinkin tarkkaan. Toinen puoli kokeilijoista ei ole osannut kertoa itsestään tai on jättänyt osaan vastaamatta. Ajanpuute voi olla myös syynä, koska jotkut kokeilijat ovat edenneet hitaasti tehtäviä tehdessään. Kaikkien kokeilijoiden resurssit eivät välttämättä ole riittäneet oman elämän pohtimiseen.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimusongelmana oli saada selville, että miten koulutuskokeilutehtävät palvelevat opiskelijaa ja onko opiskelijalla tiedollisia valmiuksia Ava- vai Tyva-koulutukseen, sekä miten opiskelijoiden tekemät tehtävät antavat informaatiota oppilaitoksemme henkilökunnalle. Mielestäni en täysin saavuttanut tavoitteitani, koska sain palautteet kahdesta toimipisteestä neljän sijasta. Palautteiden vähäisyys ei kuitenkaan haitannut, koska sain arvokasta tietoa opiskelijoiden taidoista. Hain kokeilutehtävien avulla tietoa opiskelijoiden hahmotusvaikeuksista, mm. matematiikan

tehtävällä hain tätä. Tarinan kertomisella ja tulevaisuuden ajattelulla sain selkoa opiskelijoiden kyvystä ajatella tulevaisuuttaan. Olisin toivonut saavani laajemman näkökulman opettajien kokemuksista, että olivatko tehtävät toimivia. Toimipisteet, joihin tehtävät toimitin sekä pyysin palautteet, olivat: Paraistentien Ava-koulutus, Tenholantien Ava-koulutukset, Keravan Ava-koulutus ja Lohjan Ava-koulutus.

Koulutuskokeilutehtävien tekemiseen osallistui 17 kokeilijaa, joiden taitojen osaamista testattiin tehtävien avulla. Keskuspuiston ammattiopiston kahdesta toimipisteestä, Paraistentie ja Tenholantie, sain palautteet, miten kokeilijat selvisivät tehtävistä. Tehtävät koettiin mielekkäiksi opettajien taholta, ja ne olivat erittäin hyödyllisiä, koska kokeilutehtävät auttavat valintojen tekemisessä; on enemmän tietoa oppilaitokseemme hakevien opiskelijoiden tiedoista ja taidoista. Työstäni oli kuitenkin hyötyä, koska kokeilin itse myös tehtäviä, kun minulle tuli koulutuskokeilijoita peruskoulusta, ja sain havaita tehtävien toimivuuden. Tehtäviä olisi saanut olla ehkä vähemmän, koska tärkeää olisi jäädä myös riittävästi aikaa opiskelijan kanssa keskusteluun. Itse koin opiskelijan kanssa keskusteluajan jäävän lyhyeksi. Jatkossa tehtävien antoa voisi kehittää siten, että kun opiskelija on tulossa oppilaitokseen koulutuskokeiluun, niin opiskelijalle tiedotettaisiin etukäteen oppilaitokseen (peruskouluun), jossa hän opiskelee, että on laadittu tehtäväpaketti, joka tehdään oppilaitoksesamme koulutuskokeilun aikana. Määrätynlainen vapaa ilmapiiri on myös erittäin tärkeä, että koulutuskokeilijat eivät jännitä tehtäviä tehdessään.

Jännityshän edesauttaa epäonnistumista. Tehtävistä opin sen, että koulutuskokeilijalle pitää selittää tehtävät etukäteen hyvinkin tarkasti, koska helposti saattaa tulla ymmärtämisvaikeuksia.

7 POHDINTA

Mielestäni tehtäväpaketin tekeminen oli hyödyllistä, koska tehtävien avulla pystyttiin saamaan selkoa mahdollisen tulevan opiskelijan tiedoista ja taidoista. Opettajat ovat aiemmin käyttäneet oppilaitoksessamme hyvinkin erilaisia kokeilutehtäviä, yhtenäistä linjaa ei ole ollut eli jokaisella ryhmänsä vastaavalla on ollut omia tehtäviä. Tehtävien antoon osallistuvat opettajat olivat sitä mieltä, että tehtävät olivat käyttökelpoisia. Koulutuskokeilutehtävistä saamieni palautteiden perusteella on hyvä jatkaa tehtävien käyttöä, mutta niitä kannattaa kehittää siten, että ne ovat jäsenneyimpiä ja strukturoidumpia. Tästä on se hyöty, että tehtävät ovat opiskelijalle selkeämpiä tehdä.

Opettajien pitäisi tehdä enemmän yhteistyötä ja kertoa muista kokeilijoista, koska koulutuskokeilija saattaa olla yhden päivän jollain muulla opettajalla ja siirtyä sitten toiselle opettajalle. Tämän vuoksi pitää kaikilla opettajilla olla samat tehtävät, jotta pystytään arvioimaan opiskelijaa tasapuolisesti. Tiedon kulun toimivuus opettajien kesken tärkeää, ja myös se, millaista ohjausta koulutuskokeilija saa tulleessaan uuteen ympäristöön.

Opettajien palautteista ei selvinnyt ohjauksen merkitys koulutuskokeilutehtävissä. Keskuspuiston ammattiopiston johtoryhmässä 28.4.2005, kerrotaan opetussuunnitelman yhteisessä osassa opinto-ohjauksesta seuraavaa: Opinto-ohjaus on koko henkilökunnan tehtävä. Ohjauksen toteutus edellyttää oppilaitoksen sisäistä asiantuntijayhteistyötä, yhteistyötä opiskelijoiden ja heidän sidosryhmiensä kanssa, yhteydenpitoa eri oppilaitoksen välillä sekä työskentelyä oppilaitosten ulkopuolisten asiantuntijoiden kanssa. Opinto-ohjaus sisältyy kaikkiin Keskuspuiston ammattiopiston järjestettäviin opintoihin. Tavoitteena on, että jokainen opiskelijaksi hakeutuva saa riittävästi tietoa koulutuksesta ennen opintojen alkamista ja niiden aikana. Käytännössä tämä tarkoittaa vähintään 1,5 opintoviikkoa koko opiskelun aikana. Opiskelija saa tietoa työelämästä sekä sen vaatimuksista (Keskuspuiston ammattiopiston opetussuunnitelman yhteinen osa 2005, 31).

Luokan ryhmävastaavan osuus on myös erittäin tärkeää, koska hän toimii oman ryhmänsä lähiohjaajana ja perehdyttää opiskelijaryhmänsä oppilaitoksen käytänteisiin. Hänen tehtävänä on auttaa ja neuvoa opiskelussa ja seurata opintojen etenemisessä. Ryhmävastaavan tehtävänä on pitää yhteyttä opiskelijoiden huoltajiin ja muihin opettajiin, jotka antavat opetusta ryhmälle.

Näen erittäin tärkeänä, että koulutuskokeilijoihin pitäisi suhtautua vakavammin ja kiinnittää huomiota myös ohjaukseen jo koulutuskokeilussa, koska se auttaa opiskelijaa paremmin ymmärtämään tehtävien antoa. Saattaa olla, että opiskelijalla on riittävät tiedolliset valmiudet, mutta hän ei jostain syystä ymmärrä tehtävien sisältöä. Tästä saatetaan tehdä se johtopäätös, että ettei opiskelijalla katsota olevan tiedollisia valmiuksia selviytyäkseen mahdollisissa tulevisissa opinnoissaan. Valmentava koulutus on välivaihe jatko-opintoihin tai työelämään.

Mielestäni koulutuskokeilutehtävien tekeminen kannatti. Koulutuskokeilijat kokivat tehtävät mielekkäiksi. Opettajilta saamani palautteen mukaan, tehtävistä pidettiin, ja niitä tehtiin innolla. Tehtävät oli suunniteltu etukäteen, mitä milloinkin tehdään. Koulutuskokeilija tuntee myös itsensä tärkeäksi henkilöksi, kun on nähty vaivaa, että hänelle annetaan omat tehtävät – se motivoi. Ennen kaikkea tehtävieni tarkoitus on helpottaa opettajien työskentelyä, ja oppilaitoksesamme valintapäätösten tekemistä kun opiskelijoita valitaan valmentavaan koulutukseen. On tärkeää, että opettajilla on yhdenmukainen työväline, koska se helpottaa heidän työskentelyään.

Ajankohta palautteen keruuseen oli ilmeisen huono, koska opettajilla oli ollut paljon toimipisteissään kokeilijoita, joten he eivät olleet ehtineet paneutua kunnolla palautteen antoon. Koulutuskokeilutehtäväni olivat ensimmäistä kertaa testattavana, ja sain niistä hyvän palautteen. Ennen kaikkea tehtävistä sai arvokasta tietoa opiskelijasta, kun oppilaitokseemme pyrkii opiskelijoita valmentavaan koulutukseen. Tehtävien kehittämistä jatketaan laajentamalla, mm. matematiikan tehtävät ovat ensimmäisenä kehittelyn kohteena. Matematiikan tehtäviä oli tehtäväsarjassa ainoastaan yksi. Yhdestä tehtävästä ei saa riittävää kuvaa opiskelijan matematiikan taidoista. Äidinkielen tehtävät voisivat olla esimerkiksi sanaristikoita, samalla voidaan selvittää opiskelijan hahmottamisen kykyä. Tehtävien kehittelyn kannalta jatkossa on hyvä tehdä yhteistyötä eri opettajien kanssa, niin silloin saadaan hyviä tehtäviä, jotka palvelevat opiskelijaa ja oppilaitostamme.

LÄHTEET

Hirvonen, S., Pelkonen, E. & Uitto, R. 2005. Vammaisten opiskelijoiden valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus. Opetushallitus. Helsinki 2005: Edita Prima Oy.

Ikonen, O. 1999. Kehitysvammaisten opetus. Teoksessa O. Ikonen (toim.) Mitä ja miten? Helsinki: Hakapaino Oy.

Keskuspuiston ammattiopiston opetussuunnitelman yhteinen osa. Helsinki 2005: Keskuspuiston ammattiopisto.

Keskuspuiston ammattiopiston selkokielineen opetussuunnitelma. 2003. Keskuspuiston ammattiopisto. Helsinki.

Päivänsalo, P. & Miettinen, K. 2003. Selvitys vammaisten opiskelijoiden valmentavasta ja kuntouttavasta opetuksesta ja ohjauksesta kevätkaudella 2003. Helsinki. Edita Prima Oy.

Raudasoja, A. 2004. Autismin kirjon opiskelijoiden työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen seuranta ja vaikuttavuus. Hämeenlinna: Offsetkolmio Oy

Opetushallitus. Määräys 42/011/2000. Vammaisten opiskelijoiden valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus ammatillisessa koulutuksessa. Opetussuunnitelman perusteet 2000. Helsinki: Yliopistopaino Oy.

Painamattomat lähteet

www.keskuspuisto.net

Liite 1

Tehtävä

Pvm.

Nimi _____

Piirrä ihmisen kuva

Minkälainen käsitys sinulla on ihmisestä

Äidinkielen tehtävä

Etsi lauseiden alkuosiin sopivat loppuosat ja yhdistä ne toisiinsa

Koira jyrssi	herkullista kalaa
Kissa nakertaa	herkullista banaania
Talitintti nokkii	herkullista luuta
Apina syö herkullista	juustoa
Siskoni meni	sanomalehteä
Veli lähti ostamaan	päiväkirjaan
Äiti meni	kauppaan
Opettaja kirjoitti	kouluun
Minä lauloin	oveen
Esko hakkasi	kaksi munaa
Kana muni	kauniin laulun
Nalle piileskeli	sängyn alla
Aurinko paistoi	pilvettömältä taivaalta
Ville luki	alas mäkeä
Bussi kulki	pullia koko päivän
Leipuri paistoi	jännittävää kirjaa
Kissa jahtaa	halkoja
Pekka hakkaa	hiiriä
Maalari maalasi	kasviksia
Liisa paloitteli	taloa

Tehtävä

Nimi _____

pvm.

Keksi seuraaville jutuille jatkoa

Erittäin lihava mies osti riippulukon

Kalju mies irrotti kupongin kaupan mainoksesta

Paljasjalkainen mies kiipesi tikkaita

Arka pieni mies avasi puutarhaportin

Janoinen mies tarttui kannuun

Tehtävä

Nimi _____

Keksi tarina

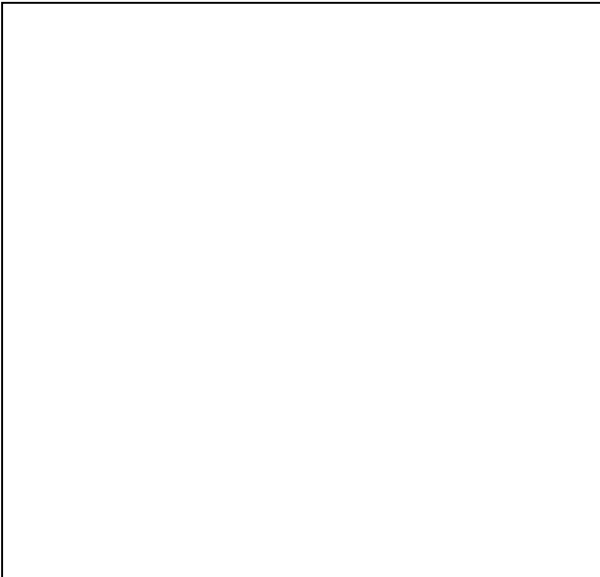
Kirjoita juttu näihin sisälle ihan lyhyesti, mitä sinun mieleesi tulee

Tehtävä

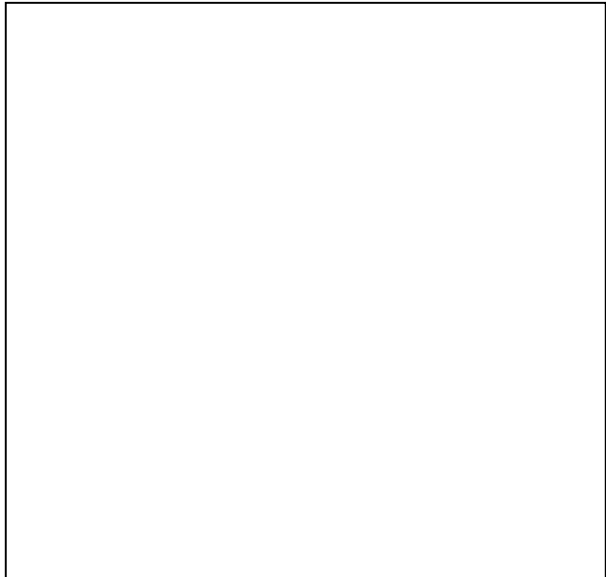
Nimi _____

Mieti omaa tulevaisuuttasi ja itseäsi.
Kirjoita ylös mieleen tulevia ajatuksia

Luonteeni

Vahvuuteni

Heikkouteni

Mitä periaatteita minulla on

Mitä haluan kehittää itsessäni

A large, empty square box with a thin black border, intended for the user to write their response to the question 'Mitä haluan kehittää itsessäni'.

Mitä haluan elämältä

A large, empty square box with a thin black border, intended for the user to write their response to the question 'Mitä haluan elämältä'.

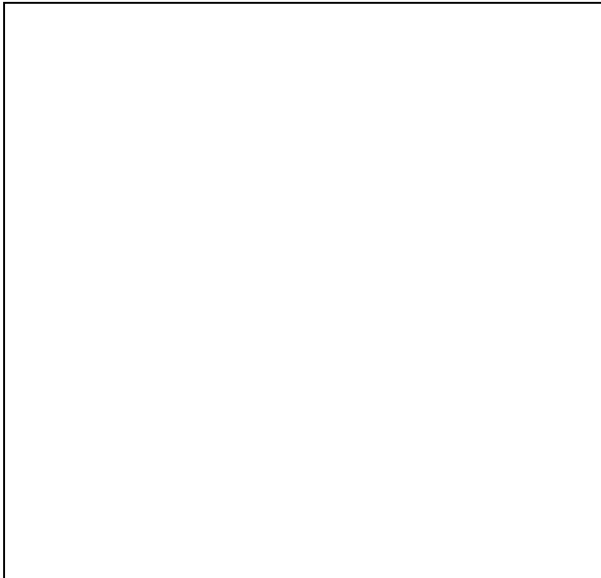
Mielipuhani, harrastukseni

A large, empty square box with a thin black border, intended for the user to write their response to the question 'Mielipuhani, harrastukseni'.

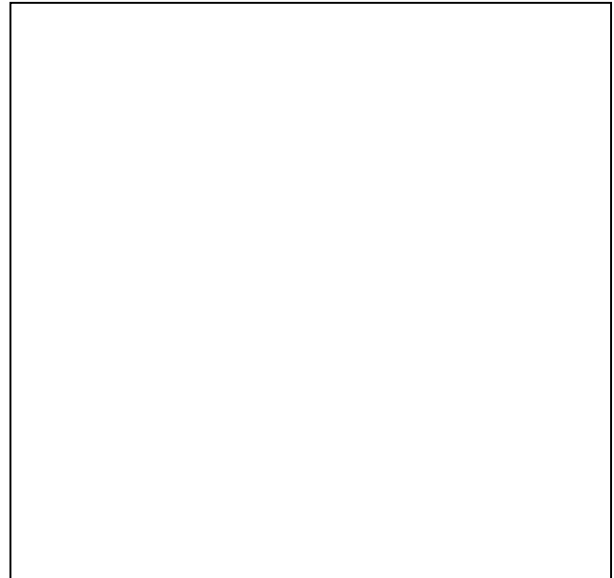
Taitoni, mitä osaan

A large, empty square box with a thin black border, intended for the user to write their response to the question 'Taitoni, mitä osaan'.

Mitkä asiat minua kiinnostavat

Työntekijältä työssä vaadittavia ominaisuuksia
kun haen työpaikkaa

**ETSI AINA YMPYRÖISTÄ SAMAA SUMMAA
OSOITTAVA LUKU, JOKA ON YLINNÄ**

8

$7+1$ $5+2$ $4+4$

$11-2$ $6+1$ $3+5$

$9-1$ $8+0$ $3+6$

10

$7+4$ $5+4$ $4+5$

$11-1$ $6+3$ $3+7$

$11-1$ $8+3$ $3+6$

12

$7+4$ $5+7$ $4+9$

$13-2$ $6+5$ $3+9$

$14-1$ $8+4$ $3+10$

14

$7+8$ $5+9$ $4+9$

$15-2$ $6+9$ $3+10$

$15-1$ $8+6$ $3+12$

18

$7+9$ $5+16$ $4+10$

$19-2$ $6+11$ $3+15$

$19-1$ $8+9$ $13+6$

22

$7+14$ $5+15$ $4+19$

$24-2$ $6+19$ $13+5$

$24-1$ $8+14$ $17+6$